

Perina Vukša Nahod
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
pvuksa@ihj.hr

NAGLASAK IMENICA *E*-VRSTE I *I*-VRSTE U SLIVANJSKIM GOVORIMA

Na temelju terenskoga istraživanja u radu se donosi sinkronijski prikaz naglasnih paradigma imenica *e*-vrste i *i*-vrste u slivanjskim govorima Slivna Ravnoga, Mihalja, Blaca i Podgradine. Riječ je o govorima koji pripadaju istočnohercegovačkomu dijalektu, slivanjsko-zažapskomu govornom tipu. Utvrdit će se postoje li kolebanja u pojedinoj paradigmi i među paradigmama te čuvanje kračine u d./l./i.

1. Uvod

Slivanjsko se područje nalazi na jugu Neretvanske doline između Opuzena i Neuma. Iako je slivanjskih naselja osamnaest¹, depopulacija i snažan egzodus koji traje od kraja prošloga stoljeća prijete nestankom brdskih naselja koja broje tek desetak stanovnika. Suprotan je proces specifičan za primorska mjesta, koja od 90-ih godina prošloga stoljeća bilježe porast stanovništva.

Slivanjski govori nalaze se s lijeve obale rijeke Neretve, koja je oduvijek bila granica nekadašnjih štakavskih i šćakavskih, danas ijekavskih i ikavskih govora, a pripadaju istočnohercegovačkomu dijalektu, slivanjsko-zažapskomu govornom tipu, koji je na temelju istraživanja mjesnih govora Slivna Ravnoga² i Kleka (Sliv-

¹ Blace, Duba, Duboka, Klek, Komarna, Kremena, Lovorje, Lučina, Mihalj, Otok, Pižinovac, Podgradina, Raba, Slivno Ravno, Trn, Tuštevaca, Vlaka i Zavalala.

² Ime Slivno prvi je put zabilježeno 1358. godine (Bebić 1990: 23), a kako bi se razlikovalo od imotskoga Slivna koje se nalazilo pod upravom istoga biskupa od polovice 19. stoljeća, preimenovano je u Slivno Ravno. Unatoč toj administrativnoj promjeni, stanovnici Neretvanske doline uglavnom rabe staro ime Slivno.

no) te Mliništa i Glušaca (Zažablje) u knjizi *Govorni tipovi u međuriječju Neretve i Rijeke dubrovačke* (1996.) utvrdio Halilović. U ovome su radu kao referentni punktovi izabrani Slivno Ravno³, Mihalj⁴, Blace i Podgradina⁵ jer su pokazatelji raznolikosti slivanjskih govora, koja je u prvome redu motivirana migracijama. Nakon osmanlijskih napada u 18. se stoljeću na slivanjsko područje doseljava stanovništvo iz istočne Hercegovine, odnosno iz govorno jedinstvenoga područja dalmatinskoga i hercegovačkoga Zažablja i Popova, i to uglavnom u brdska naselja, dok se ikavski doseljenici iz sela na desnoj obali Neretve ili iz zapadne Hercegovine, Makarskoga primorja i okolice Vrgorca uglavnom naseljavaju u primorska mjesta i Podgradinu (Vidović 2012: 134, 136). Iako su istočnohercegovački govori (i)jekavski, kakvi su primjerice govori Slivna Ravnoga i Mihalja, zbog navedenih migracija, ali i izrazita utjecaja novoštokavskoga ikavskoga govora Opuzena, u mjesnim je govorima Blaca i Podgradine prevladao ikavski refleks jata. Iz navedenoga je razvidno da je dijalektološka slika slivanjskih govora razvedena, a Neretva više ne predstavlja čvrstu granicu ikavskih i ijekavskih govora.

2. Metodologija

Na temelju osmišljenoga upitnika za ispitivanje naglasnih paradigma imenica *e*-vrste i *i*-vrste te iz slobodnoga govora dvadesetak ispitanika⁶ biranih prema utvrđenim dijalektološkim kriterijima (starije su životne dobi, rođeni i odrasli u mjestu ispitivanja⁷) od 2011. do 2013. godine prikupljena je i diktafonima (Zoom H4 Handy Recorder i Sony ICD-UX513F) snimljena građa, koja je preслуšana i zabilježena tradicionalnom hrvatskom dijalektološkom transkripcijom. U kategoriji imenica promatrala se cijela paradigma jer imenice naglasnu paradigmu mijenjaju pojedinačno i varijacije su prisutne u pojedinim padežima. Po uzoru na recentnu akcentološku literaturu koja se akcenatskim tipovima bavi u sklopu morfologije (Houtzagers 1985, Kalsbeek 1998, Langston 2006,

---

³ Danas je Klek turističko naselje, a nekolicina starijih stanovnika doselila se iz Slivna Ravnoga. Budući da je fonološki i morfološki sustav govora Slivna Ravnoga i Kleka jednak, u ovome se radu nisu promatrali kao odvojeni punktovi.

⁴ Mihalj naseljava i hrvatsko i srpsko stanovništvo, dok su ostala tri naselja isključivo hrvatska.

⁵ O fonološkim i morfološkim značajkama slivanjskih govora više u Vukša Nahod (2014).

⁶ Svima njima zahvaljujem na strpljenju, susretljivosti i dugogodišnjoj suradnji.

⁷ Neki od njih ipak su godinama bili izmješteni iz mjesta određenog kao dijalektološki punkt. Riječ je o ispitanicama rođenima u Slivnu Ravnome. Iako sada žive u naselju Vlaka, nisu izgubile značajke svojega mjesnoga govora i, kao i većina ispitanika, svjesne su toga te su tijekom ispitivanja upućivale na različit izgovor u Slivnu Ravnome i okolnim mjestima. Time se opovrgava jedan od uvriježenih kriterija o odabiru idealnoga ispitanika, a prema kojemu su to najčešće neškolvane žene starije životne dobi koje nisu često ili dulje boravile izvan rodnoga mjesta, čiji je bračni partner iz istoga mjesta te koje nisu pretjerano izložene medijima.

2007, Kapović 2005, 2006, 2007, 2008, 2010a, 2011a, 2011b, Ligorio i Kapović 2011, Lukežić i Zubčić 2007, Zubčić 2006, 2010, Vranić 2010, 2011, Mandić 2011, 2012, Benić 2013 itd.) u radu su se imenice klasificirale u tri naglasne tipa. Paradigme su obilježene kao n. p. A, n. p. B i n. p. C jer je riječ o sinkronijskim paradigmama⁸. Rekonstruirane praslavenske naglasne paradigme pisale su se malim slovom: n. p. *a*, n. p. *b* i n. p. *c*, a njihove su se potvrde crpile iz popisa moskovske akcentološke škole i Derksenova rječnika *Etymological Dictionary of the Slavic Inherited Lexicon* (2008.).

Kako sinkronijsko stanje nudi različitosti i inovacije, katkad je nemoguće pojedine imenice svrstati u tri uobičajene paradigme. Služeći se iscrpnom analizom i prikazom pokušali smo utvrditi različita miješanja ili supostojanja te odrediti podtipove „glavnih” paradigma. Spojnica između dvaju naglasnih tipova označuje miješanje, ali ne i supostojanje oblika dviju paradigma. Tako primjerice u govoru Slivna Ravnoga i Mihalja imenica *tráva* u jednini pripada n. p. B, a u množini n. p. C (*tráve*) te je ubrajamo u tip n. p. B-C. Kosa pak crta označuje da imenice u nekome padežu mogu imati dvostruke ostvaraje, primjerice imenica *žālōs* u govoru Blaca i Podgradine u d./l./i.⁹ ima oblik n. p. C *žalōstima(n)*, ali i n. p. A *žalostima(n)* te je ubrajamo u tip. n. p. C/A. Katkad uz slova stoje i brojke, a njihovo će se značenje objašnjavati ovisno o kriterijima unutar paradigme kojoj pripadaju. Budući da Halilović (1996) nije sustavno analizirao naglasak promjenjivih riječi, nego tek gdje koji primjer očuvanih arhaičnih oblika, neće biti moguća komparativna analiza.

3. O naglasnim paradigmama i dosadašnjim istraživanjima u štokavskome narječju

Nakon napuštanja Daničićeva (1913) kriterija o bitnosti broja slogova za određivanje naglasne tipologije imenica istraživači su se većinom vodili četirima osnovnim naglasnim tipovima (I tip – imenice s istim akcentom na istome mjestu, II tip – imenice s različitim akcentom na istome mjestu, III tip – imenice s različitim akcentom na različitem mjestu, IV tip – imenice s istim akcentom na različitem mjestu) koje je osmislio Moguš (1966). On ističe da osnovno mjerilo za određivanje akcenatskih tipova kod imenica treba biti sam akcent.

Velik preokret događa se kada strani slavisti¹⁰ (F. H. Kortlandt, E. Stankiewicz, J. Kalsbeek, H. P. Houtzagers, K. Langston...) za klasifikaciju uzimaju

---

⁸ V. Dybo, Zamjatina i Nikolaev (1990), Kapović (2007, 2009, 2010, 2011a, 2011b) itd.

⁹ U radu će se jedninski padeži pisati velikim, a množinski malim slovom.

¹⁰ Za njih je naglasak morfološka činjenica, dok je za domaće istraživače uglavnom dijelom fonološke obrade.

Stangovu podjelu na tri akcenatske paradigme, a koju određuje mjesto naglasaka vezano uz osnovu ili nastavak. N. p. *a* ima nepomičan stari akut na nekome od slogova osnove, n. p. *b* ima naglasak na prvome slogu iza osnove ili neoakut na zadnjemu slogu osnove, dok n. p. *c* ima pomičan (slobodan) naglasak koji može biti na početku ili na kraju riječi. U istraživanju akcentuacije među narječjima nedvojbeni je primat odnijelo čakavsko narječje, a kajkavsko, iako iscrpno istraženo, kad je riječ o akcentološkim obradama, i dandanas je na margini. I za štokavsko narječje nedostaju cjelovite obrade naglasnih paradigma mjesnih idioma. Ipak, ključni su Kapovićeви (2007, 2008a, 2010a, 2010b, 2011a) radovi u kojima opisuje povijesni razvoj imeničnih osnova u svim narječjima, iz kojih crpimo podatke o štokavskim mjesnim govorima (primjerice iz Slavonije¹¹, Vrgorske krajine, Imotske krajine i Bekije¹², Dubrovnika¹³). Vidović (2007) je pisao o akcentološkim alternacijama u novoštokavskim ijekavskim govorima Dobranja i Vidonja te o naglascima u govorima i toponimiji Zažablja i Popova (Vidović 2013), a Ligorio i Kapović (2011) o naglasku dvosložnih *o*-osnova s kratkosilaznim naglaskom u Dubrovniku. Naglasne tipove glagola u Bosanskome Svilaju donosi Peraić (2011), dok je Kapović (2010b) pisao o naglasku imeničnih *i*-osnova u Orubici te o naglasku u staroštokavskome slavonskom dijalektu (Kapović 2008b). O naglasnim tipovima imenica, pridjeva i glagola novoštokavskoga ikavskog dijalekta doznajemo iz doktorskih disertacija Kurtović Budje (2009), koja je proučavala govore Makarskoga primorja (Brela, Baške Vode, Makarske, Tučepa, Podgore, Igrana, Zaostroga i Graca) i Ćurković (2014), koja je istražila govor Bitelića u Sinjskoj krajini.

4. Imenice *e*-vrste

U radu se imenice ženskoga roda dijele na morfološke razrede uobičajene u dijalektološkim radovima¹⁴ u kojima se provodi morfološka analiza imenica, odnosno na imenice *e*-vrste (nekadašnja *a/ja*-sklonidba) te *i*-vrste (nekadašnja *i*-sklonidba)¹⁵.

U slivanjskim su govorima gramatičke kategorije imenica: rod¹⁶ (muški, srednji i ženski), broj (jednina i množina), padež (N., G., D., A., V., L., I./ n., g., d., a., v., l., i.) i kategorija živo/neživo.

---

¹¹ Prema podacima S. Ivšića (1913).

¹² Prema podacima M. Šimundića (1971).

¹³ Prema podacima M. Rešetara (1900).

¹⁴ V. Houtzagers (1985), Kalsbeek (1998), Langston (2006), Zubčić (2006), Kurtović Budja (2009), Vranić (2011), Benić (2013) itd.

¹⁵ U dijakronijskim obradama rabe se stari nazivi, v. primjerice Kapović (2010a, 2011b).

¹⁶ O rodu imenica na *-a* za osobe muškoga spola više u Bošnjak Botica i Gulešić-Machata (2007), a o sintaktičkoj naravi gramatičkoga roda u Pišković (2011).

Na različite pogreške u određivanju roda u imenica u rječnicima i gramatikama, ali i o visokome stupnju nerazumijevanja gramatičke kategorije roda među jezikoslovcima i studentima piše Tafra (2007). Najveća nesuglasja primjećuju se kod imenica koje u nominativu jednine završavaju na *-a*, a imenuju osobe muškoga spola (*barba*, *ćaća*, *papa*, *tata*, *vojvoda*). Takve su imenice sročne s atributima i dijelovima predikata u muškome rodu, a morfološki su ženskoga roda. Budući da u radu analiza nije usmjerena na sintaktičku nego na paradigmatSKU obradu, odnosno morfološku razinu, imenice *ćaća* (SR, Mi, Bl)/*ćaća* (Po), *gàzda*, *pâpa* uvrštene su u paradigmatu imenica ženskoga roda.

U imenice *e*-vrste ubrajaju se imenice ženskoga roda koje u N. imaju gramatički morf *-a*: *bàba*, *dîna* ‘lubenica’, *lèdina*, *mòtika*, *prèža* (SR, Mi, Bl)¹⁷/*prèža* (Po), *rùta* ‘zimzelena biljka’, *tèća* (SR, Mi, Bl)/*tèća* ‘lonac’ (Po), imenice muškoga roda koje u N. imaju gramatički morf *-a*: *bârba*, *ćaća* (SR, Mi, Bl)/*ćaća* (Po), *pâpa*, *gàzda*, imenice muškoga roda koje u N. imaju gramatički morf *-o/-e*, a riječ je o dvosložnim muškim imenima ili nadimcima s dugouzlažnim naglaskom na prvome slogu: *Býko*, *Lújo*, *Józo*, *Křsto*, *Múto*; *Júre*, *Míle*, *Šíme* ili o imenima životinja: *Gáro*, *Móro*, *Šáro*, *Žúćo* (SR, Mi, Bl)/*Žúćo* (Po), imenice *singularia tantum*: *djèca/žèca* (SR, Mi)/*dìca* (Bl, Po), *bràca* (SR, Mi, Bl)/*bràca* (Po), *dvòjica*, *tròjica*, imenice *pluralia tantum*: *gàće* (SR, Mi, Bl)/*gàće* (Po) ‘hlače’, *gùsle*, *jàsle*, *nàćve* (SR, Mi, Bl)/*nàćve* (Po) ‘drvena posuda u kojoj se mijesi tijesto’. Genitivni je nastavak svih imenica *-e*.

Pregled nastavaka imenica *e*-vrste u govorima Slivna Ravnoga, Mihalja, Blaca i Podgradine:

N.	<i>-a</i>
G.	<i>-ē</i>
D.	<i>-i</i>
A.	<i>-u</i>
V.	<i>-o/=N.</i>
L.	<i>-i/-ōn</i>
I.	<i>-ōn</i>
n.	<i>-e</i>
g.	<i>-ā</i>
d.	<i>-an/-ama(n)</i>

---

¹⁷ U zagradama se donose kratice punktova (Slivno Ravno – SR, Mihalj – Mi, Blace – Bl, Podgradina – Po) u kojima je pojedini primjer ovjeren. Kratice u zagradama ne bilježe se kod primjera zabilježenih u svim slivanjskim govorima. Kosom se crtom odvajaju primjeri koji se razlikuju fonološkim (razlike u vokalizmu, konsonantizmu ili prozodiji) ili morfološkim sastavom.

- a. -e
- v. -e
- l. -an/-ama(n)
- i. -an/-ama(n)

Nisu ovjerene specifičnosti u distribuciji nastavaka. U N. uobičajen je nastavak *-a* te rjeđe *-o/-e*, a u A. uvijek *-u*. U V. je uobičajen nastavak *-o*: *cūro, kēko* ‘svraka’, *gītaro* (Po), *gūsko*, a katkad je jednak N. (*bāba, strīna, ūjna*). U d./l./i. prevladava ujednačeni nastavak *-ama(n)*: *dūgama(n)* ‘daska na bačvi’, *jābukama(n), mūvam(n), slīvama(n), tīcama(n)*, dok je stariji *-an* znatno rjeđi¹⁸: *bāčvan* (SR, Mi, Bl)/*bāčvan* (Po), *nāčvan* (SR, Mi, Bl)/*nāčvan* (Po) ili supostoje oba oblika: *bōcan/bōcama(n), kōtulan/kōtulaman(n)* ‘suknja’, *mōtikan/mōtikama(n)*.

U genitivu množine postoji samo nastavak *-a*: *kūpā* ‘crijep’, *krāvā, krūšākā, smōkāvā, tīcā*. Halilović (1996: 169) navodi da su ostatci staroga oblika *g*. na *-o* zabilježeni u sintagmatskoj vezi s brojevima i priložima¹⁹ u govornim tipovima u međuriječju Neretve i Rijeke dubrovačke, no za slivanjsko-zažapski govorni tip navodi tek jedan primjer: *nēkolko gōdīn* (Mlinište). Ostale potvrde većinom nalazi u govorima istočnijim od slivanjsko-zažapskih, točnije u (jugo)istočnohercegovačkome govornom tipu: *īmā krūšāk* (Cerovo), *pūno smōkāv* (Vranjevo Selo), *stō godīn* (Šćenica), *stō ilād* (Brštanica), *īmā brēsāk* (Velja Međa), dubrovačkome govornom tipu: *trīdes mu gōdīn* (Trnova) te pelješkome govornom tipu: *osāmnēz gōdīn* (Janjina), *ōsansto hīljād* (Kuna) (Halilović 1996: 169).

Vidović (2014: 39) u zažapskim govorima za *g*. također pronalazi iste primjere: *gōdīn, brēsāk, krūšāk, smōkāv, i(l)jād*. Bilježi i da u lokativu jednine kod nekih imenica ženskoga roda *e*-sklonidbe postoji pridjevska sklonidba (*kāsārñōj, pēkārñōj*). U slivanjskim govorima potvrđen je samo nastavak *-on*: *u Dūbokōn, na Krēmenōn, ū Dūbōn*²⁰.

Kod imenica s osnovom na *-k, -g, -sk, -šk* u D./L. nije provedena sibilizacija: *dāski, dlāki, jābuki, kašiki, krūški, lūki, mōtiki, prūgi, pūški, rūki, snāgi, vōjski*. Imenica *jūha* potvrđena je s nesibiliziranim osnovom: *jūhi*.

---

¹⁸ Halilović (1996: 171) i u slivanjskim i u zažapskim govorima nalazi nastavke *-ama/-am/-an* te ističe da je u istočnohercegovačkim govorima nastavak *-am* vrlo rijedak.

¹⁹ Lisac (2003: 83) donosi i da u istočnobosanskim dijalektima u genitivu množine uz brojeve stoji nulti morfem.

²⁰ Postojanje nastavka *-ōn/-ōm* u L. u slivanjskim je govorima, za koje smatra da su bliži govorima Makarskoga primorja, zabilježio i Halilović (1996: 176) te ustvrdio da nastavak *-oj* postoji samo u govorima istočnohercegovačkoga tipa i u govorima Zažablja, što govori o unutar-njoj diferencijaciji slivanjsko-zažapskoga govornog tipa. Da je promjena *-oj > -on* zabilježena u novoštokavskome ikavskom dijalektu, donosi i Lisac (2003: 63), a terenskim istraživanjem govora Makarskoga primorja to je potvrdila i Kurtović Budja (2009: 110).

U g. imenica kojima osnova završava konsonantskim skupom umetnuto je *-a*:
brěsākā (SR, Mi, Bl)/*prāsākā* (Po), *brītāvā*, *dasākā*, *gūsākā*, *igālā*, *krūšākā*, *māčākā*
 (SR, Mi, Bl)/*māčākā* (Po), *mḡkāvā*, *mūrāvā*, *ovácā*, *sestárā*, *smòkāvā*, *tīkāvā*.

4.1. Naglasna paradigma A

	<u>Slivno Ravno</u>	<u>Mihalj</u>	<u>Blace</u>	<u>Podgradina</u>
	n. p. A	n. p. A	n. p. A	n. p. A
	lubenica	lonac	suknja	šljiva
N.	dīña	tēća	kõtula	slīva ²¹
G.	dīñē	tēcē	kõtulē	slīvē
D.	dīñi	tēći	kõtuli	slīvi
A.	dīñu	tēcū	kõtulu	slīvu
V.	dīño	tēčo	kõtulo	slīvo
L.	dīñi	tēći	kõtuli	slīvi
I.	dīñōn	tēcōn	kõtulōn	slīvōn
n.	dīñe	tēće	kõtule	slīve
g.	dīñā	tēcā	kõtulā	slīvā
d.	dīñama(n)	tēcama(n)	kõtulan/kõtulaman(n)	slīvama(n)
a.	dīñe	tēće	kõtule	slīve
v.	dīñe	tēće	kõtule	slīve
l.	dīñama(n)	tēcama(n)	kõtulan/kõtulaman(n)	slīvama(n)
i.	dīñama(n)	tēcama(n)	kõtulan/kõtulaman(n)	slīvama(n)

U n. p. A. u svim padežima, osim u g., od staroga akuta i kratkoga neoakuta, dolazi nepomičan: *bāba* (< *bāba), *jābuka* (< *ābлko), *krāva* (< *kōrva), *tīca* (< *přtīca). Kao i u ostalim novoštokavskim govorima, događa se i pomak na pret-hodni slog, što rezultira naglaskom: *gòmila* (< *mogýla), *kòbila* (< *kobýla), *kòpriva* (< *kopřiva), *lèdina* (< *lědyňa), *lòpata* (< *lopāta), *mòtika* (< *motýka).

U g. dolazi $\hat{}$: *bārā*, *būbā*, *cūrā*, *čāšā* (SR, Mi, Bl)/*čāšā* (Po), *dīñā*, *dlāka*, *dūgā* ‘daske od kojih je sastavljena bačva’, *gāća* (SR, Mi, Bl)/*gāća* (Po), *kāšā*, *slīvā*, dok u višesložnicama kod pomicanja nastaje: *brěsākā* (SR, Mi, Bl)/*prāsākā* (Po), *gòmīlā*, *gūbīcā*, *gūsālā*, *kòbīlā*, *lèdīna*, *mòtīkā*. Nijednom nije zabilježen mlađi oblik s naglaskom²².

²¹ U leksemu *slīva* (*Bāba je Péra ūvīk slīva govórila.*) nije riječ o promjeni *šl* > *sl*, nego o čuvanju ishodišnoga oblika (Skok III: 405), prema kojemu je i motiviran toponim Slivno Ravno. Drugi je član motiviran pridjevom ravan zbog položaja u zaravnjenoj flišnoj udolini.

²² U novoštokavskome ikavskom govoru Bitelića uz oblike s kratkosilaznim naglaskom: *bēsīdā*, *kòpřivā*, *lèdīnā*, *lòpātā*, *mòtīkā* postoje oblici s kratkouzlaznim naglaskom: *bēsīdā*, *kòpřivā*, *lèdīnā*, *lòpātā*, *mòtīkā*, što bi mogla biti specifičnost govora okolice Sinja (Čurković 2014: 161).

U jednini zanaglasna se duljina pojavljuje u G. *-ē* i I. *-ōm*, dok je u množini dug samo g. s nastavkom *-ā*²³.

U svim istraženim govorima bilježimo pomicanje²⁴ naglasaka na prednaglasnicu u akuzativu jednine: *nà babu, ù baru, ù cřkvu* (SR, Mi, BI)/*ù cřkvu* (Po), *ù čašu* (SR, Mi, BI)/*ù čašu* (Po), *nà čaću* (SR, Mi, BI)/*nà čaću* (Po), *ù dlaku, ù kašu, nà slivu*, u genitivu jednine: *dò curē, òd kučē* (SR, Mi, BI)/*òd kučē* (Po), *òd mājķē*, u lokativu jednine: *ù kući* (SR, Mi, BI)/*ù kući* (Po) te u akuzativu množine *ù gaće* (SR, Mi, BI)/*ù gaće* (Po) itd.

U ovoj paradigmi nema posebnosti ni kolebanja. Iako neke imenice mogu iz n. p. *a* prijeći u n. p. *B* ili n. p. *C*, u slivanjskim govorima bilježimo tek prelazak imenice *mùva* (< *mùha) u n. p. *B* te imenice *cèsta* (< *cěsta) u n. p. *C*.

Imenice n. p. A

bàba, bàčva (SR, Mi, BI)/*bàčva* (Po), *bàra, bàraka* (BI), *bârba, brěska* (SR, Mi, BI)/*pràska* (Po), *bičva* (Po) ‘čarapa’, *bòca, brìtva, bùba, cřkva* (SR, Mi, BI)/*cřkva* (Po), *cùra, čāša* (SR, Mi, BI)/*čāša* (Po), *čāca* (SR, Mi, BI)/*čāca* (Po), *čātrña* (SR, Mi, BI)/*čātrña* (Po) ‘cisterna za prikupljanje kišnice’, *dīna, dlāka, dūga, fēta* (SR, Mi, BI)/*fīta* (Po) ‘kriška’, *gāce* (SR, Mi, BI)/*gāce* (Po), *gāzda, gītara* (Po), *gòmila, gòspoža* (SR, Mi, BI)/*gòspoža* (Po), *gùbica, gùska, gùsle, jàbuka, jētrva, kāša, kīša, kēka, kòbila, kòpriva, kòra, kòtula, kòža, krāva, kògula* ‘džezva’, *křpa, krūška, kùka, kùka* ‘samonikla biljka iz porodice bljuštovka’, *kùpa, lédina, lisica, līska, lòkva, lòpata, māčka* (SR, Mi, BI)/*māčka* (Po), *mājka, mīsa, mùka, mòtika, mřkva, nācve* (SR, Mi, BI)/*nācve* (Po), *pāpa, pēlena* (Mi, BI, Po), *plòtica* ‘slatkovodna riba’, *pògača* (SR, Mi, BI)/*pògača* (Po), *rība, rùpa, ròdbina, rùta, slīva, smòkva, šùma, tèca* (SR, Mi, BI)/*tèca* (Po), *tīca, tīkva, trùpina* ‘tradicionalno neretvansko plovilo ravnoga dna’, *tùka* ‘purica’, *tùna* ‘nit s udicom kojom se lovi riba’, *spàroga* ‘šparoga’, *vēšta* ‘suknja’, *vīle, vòļa* (SR, Mi, BI)/*vòļa* (Po), *vràna, žàba, žīca*

4.2. Naglasna paradigma B

	<u>Slivno Ravno</u>	<u>Mihalj</u>	<u>Blace</u>	<u>Podgradina</u>
	n. p. B	n. p. B	n. p. B/B-C	n. p. B
	brana	međa	trava	zmija
N.	brána	mèža	tráva	zmija
G.	bránē	mèžē	trávē	zmijē

²³ O podrijetlu tih duljina više u Kapović (2011: 149–150).

²⁴ Oslabljeno je pomicanje naglasaka ili prenošenje naglasaka ovjereno samo u novoštokavskim govorima: kratkosilazni i dugosilazni naglasak s početka riječi pomiče se i ostvaruje kao kratkouzlazni naglasak u svezama riječi prijedloga/veznika/čestica bez svojega naglasaka i najčešće imenske riječi ili glagola.

D.	bráni	mèži	trávi	zmiji
A.	bránu	mèžu	trávu	zmiju
V.	brâno	mèžo	trâvo	zmjjo
L.	bráni	mèži	trávi	zmiji
I.	bránõn	mèžõn	trávõn	zmijõn
n.	bráne	mèže	tráve/tráve	zmije
g.	bránā	mèžā	trávā	zmijā
d.	bránama(n)	mèžama(n)	trávama(n)	zmijama(n)
a.	bráne	mèže	tráve/tráve	zmije
v.	bráne	mèže	tráve/tráve	zmije
l.	bránama(n)	mèžama(n)	trávama(n)	zmijama(n)
i.	bránama(n)	mèžama(n)	trávama(n))	zmijama(n)

U n. p. B bilježimo uzlazne (´ i ´) naglaske na zadnjemu slogu osnove (*lòza* < *lozā, *sèstra* < *sestrā, *òsa* < *(v)*osā*; *brázda* < *borzdā, *brána* < *bornā, *glísta* < *glistā).

U dvosložnim je riječima vokativ čeonu, te, ako je osnova kratka, stoji kratkosilazni naglasak: *māzgo*, *òso*, *sèstro*, *žèno*, a ako je duga, dugosilazni: *brāzdo*, *brāno*, *lūko*. Čeonu je naglasak u svim slivanjskim govorima zabilježen i kod višesložne riječi *lěpoto* (SR, Mi)/*līpoto* (Bl, Po), dok se kod imenice *olúja* naglasak promijenio u dugosilazni: *olūjo*, ali je ostao na istome slogu.

U genitivu množine zabilježen je samo nastavak *-ā*, a prethodni se slog i u dvosložnim i u višesložnim riječima uvijek dulji: *múvā*, *topólā*, *zmijā*, *sestárā* (jedna od rijetkih imenica u n. p. B s nepostojanim *a*).

U d./l./i. prema zakonu o kraćenju prednaglasnih duljina²⁵ u n. p. B očekuje se kraćenje korijena, no u mnogim štokavskim govorima takva je pojava rijetkost²⁶ jer se u većini imenica analogijom prema ostalim padežima ujednačio dugosilazni naglasak. Iznimne potvrde o čuvanju kraćine u n. p. B u Dubrovniku je pronašao Rešetar (1900: 95–96): *svjécama*, a od novijih podataka poznati su samo Kapovići (2011: 157) za posavski govor Davora: *brànāma*, *brāzdama*, *glístāma*, *prùgama*, *sviçāma*, *zviždāma* itd.

U govoru Slivna Ravnoga također su sačuvani arhaični oblici: *bránama(n)*, *brādama(n)*, *pílama(n)*, *trávama(n)* uz ujednačene oblike *brāzdama(n)*, *glístama(n)*, *prùgama(n)*, *sóvama(n)*, *žúpama(n)*, u govoru Mihalja: *bránama(n)*, *trávama(n)*, u govoru Blaca: *trávama(n)*, dok u govoru Podgradine nalazimo samo analoški naglasak: *bránama(n)*, *brāzdama(n)*, *pílama(n)*, *sviçama(n)* i sl.

²⁵ Više u Kapović (2003: 66–67, 2005: 91,101, 2008a: 16–17, 2011: 156).

²⁶ Više u Kapović (2013).

U slivanjskim se govorima i kod imenica dugih osnova i kod imenica kratkih osnova pojavljuje i miješana²⁷ paradigma n. p. B-C, koja u jednini ima naglasak po n. p. B, a u množini po n. p. C. Tako u govorima Slivna Ravnoga i Mihalja imenica *tráva* (G. *trávē*) u n. glasi *tráve* (oblik iz n. p. C), a sačuvano je kraćenje u d./l./i. *trávama(n)*. U mjesnome govoru Podgradine nije potvrđena ta tendencija te je imenica ostala u n. p. B, s ujednačenim naglaskom: *trávama(n)*. Imenica *zmija* u govoru Blaca, Mihalja i Podgradine ostala je dijelom n. p. B, dok je u govoru Slivna Ravnoga prešla u n. p. B-C jer je preuzela kratkosilazni naglasak u n./a./v: *zmjje*, d./l./i. *zmijama(n)*, kao i imenica *màgla*: n./a./v. *màgle*, d./l./i. *màglama(n)*.

Imenice n. p. B

bója, bráda, brána, brázda, búna, bùva, čórba (SR, Mi, Bl)/*čórba* (Po), *dúga, glísta, gúja, júha/júva* (Po), *kàfa, kòza, krúpa* ‘tuča’, *kúla, kúma, řepòta* (SR, Mi)/*lipòta* (Bl, Po), *màgla* (Mi, Bl, Po), *màzga, mèža* (SR, Mi, Bl)/*mèža* (Po), *mùva, olúja, òsa, pelèna* (SR), *píla, prúga, púra* ‘palenta’, *rána, řža* (SR, Mi, Bl)/*řža* (Po), *řjéka/rijéka* (SR, Mi)/*řika* (Bl, Po), *róda, sèstra, slobòda, strúja, svjéca/svijéca* (SR, Mi)/*svíca* (Bl)/*svíča* (Po), *visína, téta, topòla, tráva* (Po), *túga, ùzda, vřba* (SR, Mi, Bl)/*vřba* (Po), *vřsta* (SR, Mi, Bl)/*vřsta* (Po), *zmija* (Mi, Bl, Po), *žèna, žúpa*

Imenice n. p. B-C

tráva (SR, Mi), *màgla, zmija* (SR)

Imenice n. p. B/B-C

tráva (Bl)

4.3. Naglasna paradigma C

<u>Slivno Ravno</u>			
	n. p. C	n. p. C	n. p. C
	gora	greda	snaga
N.	gòra	gréda	snága
G.	gòrē	grédē	snágē
D.	gòri	grédi	snági
A.	gòru	grêdu	snâgu
V.	gòro	grêdo	snâgo
L.	gòri	grédi	snági
I.	gòrøn	grédøn	snágøn

²⁷ Kapović (2011: 157) napominje da je zbog takvih miješanja, koja su različita od govora do govora, teško rekonstruirati praslavensku naglasnu paradigmu te je moguće da su za neke *ā*-osnove u psl. ili osl. postojale dijalektalne razlike.

n.	gòre	grêde	snâge
g.	górā	grédā	snágā
d.	gòrama(n)	grèdama(n)	snágama(n)
a.	gòre	grêde	snâge
v.	gòre	grêde	snâge
l.	gòrama(n)	grèdama(n)	snágama(n)
i.	gòrama(n)	grèdama(n)	snágama(n)

Mihalj

	n. p. C	n. p. C	n. p. C
	loza	grana	greda
N.	lòza	grána	gréda
G.	lòzē	gránē	grédē
D.	lòzi	gráni	grédi
A.	lòzu	grānu	grêdu
V.	lòzo	grāno	grêdo
L.	lòzi	gráni	grédi
I.	lòzōn	gránōn	grédōn

n.	lòze	grâne	grêde
g.	lózā	gránā	grédā
d.	lòzama(n)	grànama(n)	grédama(n)
a.	lòze	grâne	grêde
v.	lòze	grâne	grêde
l.	lòzama(n)	grànama(n)	grédama(n)
i.	lòzama(n)	grànama(n)	grédama(n)

Blace

	n. p. C	n. p. C	n. p. C/C-B
	voda	glava	gora
N.	vòda	gláva	gòra
G.	vòdē	glávē	gòrē
D.	vòdi	glávi	gòri
A.	vòdu	glāvu	gòru
V.	vòdo	glāvo	gòro
L.	vòdi	glávi	gòri
I.	vòdōn	glávōn	gòrōn
n.	vòde	glāve	gòre/gòre
g.	vódā	glávā	górā
d.	vòdama(n)	glávama(n)	gòrama(n)
a.	vòde	glāve	gòre/gòre

v.	vòde	glâve	gòre/gòre
l.	vòdama(n)	glávama(n)	gòrama(n)
i.	vòdama(n)	glávama(n)	gòrama(n)

Podgradina

	n. p. C	n. p. C	n. p. C/C-B
	zemlja	péta	loza
N.	zèmja	péta	lòza
G.	zèmjē	pétē	lòzē
D.	zèmji	péti	lòzi
A.	zèmju	pétu	lòzu
V.	zèmjo	pétu	lòzo
L.	zèmji	péti	lòzi
I.	zèmjōn	pétōn	lòzōn
n.	zèmje	pēte	lòze/lòze
g.	zemájā	pétā	lózā
d.	zèmjama(n)	pétan/pétama(n)	lòzama(n)
a.	zèmje	pēte	lòze/lòze
v.	zèmje	pēte	lòze/lòze
l.	zèmjama(n)	pétan/pétama(n)	lòzama(n)
i.	zèmjama(n)	pétan/pétama(n)	lòzama(n)

U g. potvrđen je jedino nastavak *-ā*, a nepostojano dugo *-a* zabilježeno je kod imenica: *dasákā*, *igálā*, *zemálā* (SR, Mi, Bl)/*zemájā* (Po).

U istraženim govorima nije očuvana razlika između D. i L. te se ujednačio lokativni naglasak: *gòri*, *mèži* (SR, Mi, Bl)/*mèži* (Po), *péti*, *vòdi*, *zèmļi* (SR, Mi, Bl)/*zèmji* (Po) i sl.

U n. p. C u svim slivanjskim govorima čeonu naglasak dosljedno preskače na prijedlog ili veznik u akuzativu jednine: *nà glāvu*, *ò glāvu*, *ù goru*, *nà vodu*, *pò vodu*, *nà zemļu* (SR, Mi, Bl)/*nà zemju* (Po), *ù zoru*, *ì rúku* te u akuzativu množine: *nà noge*, *zà rúke*.

Uočljivo je da dvosložne riječi čuvaju pomičnost naglaska²⁸: *gláva* – *glāvu*, *gréda* – *grēdu*, *vòda* – *vòdu*, *zèmla* (SR, Mi, Bl)/*zèmja* (Po) – *zèmļe* (SR, Mi, Bl)/*zèmje* (Po). U višesložnim riječima koje su nekad pripadale n. p. c izgubila se pomičnost, odnosno došlo je do ujednačavanja naglaska prema uzlaznim padežima: *ļepòta* – *ļepòtu* (SR, Mi)/*lipòta* – *lipòtu* (Bl, Po), *slobòda* – *slobòdu*, *visìna* – *visìnu*, pa su te imenice iz n. p. c prešle u n. p. B, dok imenica *pelena* može biti dijelom n. p. B: *pelèna* (SR) ili n. p. A: *pèlena* (Mi, Bl, Po). Kod imenica *rodbi-*

²⁸ U novoštokavskim govorima to zapravo znači intonacijsku razliku.

na i *gospođa* izgubila se pomičnost *ròdbina* – *ròdbinu* i *gòsposža* (SR, Mi, Bl)/*gòsposža* (Po) – *gòsposžu* (SR, Mi, Bl)/*gòsposžu* (Po) te su one, kao i u većini štokavskih govora, prešle u nepomičnu n. p. A. Staru izmjenju naglasaka nalazimo u imenici N. *planina* – A. *plàninu*²⁹ u govorima Slivna Ravnoga i Mihalja.

Kao i u n. p. B, i u n. p. C očekuje se kraćenje prednaglasnih dužina u d./l./i. Dosad je u štokavskim govorima ovjereno nekoliko potvrda, primjerice u posavskim govorima: *dùšama*, *gredàma*, *petàmī*, *strànama*, *sviñàma* (Ivšić 1913/II: 28) te *bràdama*, *dùšàma*, *glàvama*, *grèdama*, *jèlama*, *pètama*, *rùkàma*, *slùgàma*, *snàgàma*, *strànama*, *tràvàma*, *vr̀bàma*, *zimàma*³⁰ (Kapović 2011: 164), u dubrovačkome govoru *bràdama* (Rešetar 1900: 95–96) te u govorima Zažablja i Popova: *sviñjamaⁿ*, *glàvamaⁿ*, *strùjamaⁿ*, *strànamaⁿ*, *strèlamaⁿ*, *grèdamaⁿ* i *tràvamaⁿ* (Vidović 2013: 166). Vidović ističe da se navedene riječi danas naglašuju i analoški u G. jd. (vjerojatno u D./L./I. mn., op. P. V. N.): *sviñjama*, *glàvama*, *strùjama*, *strànama*, *strijèlama*, *grèdama* i *tràvama*.

U d./l./i. u govoru Slivna Ravnoga izvorna je kraćina očuvana u imenicama *grèdama(n)*, *grànama(n)*, *pètama(n)*, *rùkama(n)*, a u drugima se ujednačila dužina: *glàvan/glàvama(n)*, *snàgama(n)*, *zimama(n)*. U govoru Mihalja kraćenje je ostvareno u primjerima: *glàvan/glàvama(n)*, *grànama(n)*, *rùkan/rùkama(n)*. U govoru Blaca i Podgradine potvrđen je, kao i u većini štokavskih govora, samo jedan primjer s očuvanim starim naglaskom: *rùkan/rùkama(n)*, a u ostalima je prevladao analoški naglasak: *glàvama(n)*, *grànama(n)*, *grànama(n)*, *pétan/pètama(n)*.

U govoru Blaca i Podgradine razvio se podtip n. p. C/C-B jer uz izvorne oblike n. p. C supostoje oblici n. p. B, odnosno u n./a./v. zabilježen je i kratkosilazni i kratkouzlazni naglasak. Tom tipu u govoru Blaca pripadaju imenice N. *gòra*, n./a./v. *gòre/gòre*, d./l./i. *gòrama(n)*; N. *lòza*, n./a./v. *lòze/lòze*, d./l./i. *lòzama(n)*, a u govoru Podgradine imenice N. *čèla*, n./a./v. *čèle/čèle*, d./l./i. *čèlan*; N. *gòra*, n./a./v. *gòre/gòre*, d./l./i. *gòrama(n)*; N. *ìgla*, n./a./v. *ìgle/ìgle*, d./l./i. *ìglan/ìglama(n)*; N. *lòza*, n./a./v. *lòze/lòze*, d./l./i. *lòzama(n)*; N. *sùza*, n./a./v. *sùze/sùze*, d./l./i. *sùzan/sùzama(n)*; N. *zòra*, n./a./v. *zòre/zòre*, d./l./i. *zòrama(n)*.

Imenice n. p. C

*cèsta*³¹, *čèla* (SR, Mi, Bl), *dàska*, *djèca/žèca* (SR, Mi)/*dica* (Bl, Po), *dùša*, *glàva*, *gòra* (SR, Mi), *gràna*, *grèda*, *ìgla* (SR, Mi, Bl), *kòsa*, *lòza* (SR, Mi), *mètla*, *nòga*, *òvca*, *pèta*, *rùka*, *ròsa*, *snàga*, *stàza*, *sùza* (SR, Mi, Bl), *vila*, *vòda*,

²⁹ Tijekom istraživanja govora Makarskoga primorja Kurtović Budja (2009: 131) tu je staru izmjenju zabilježila samo u Podgori.

³⁰ Podatci su prikupljeni u posavskome govoru Davora.

³¹ Derksen (2008: 76) navodi da je imenica pripadala n. p. a.

vójska, zèmlja (SR, Mi, Bl)/*zèmjja* (Po), *zíma, zòra* (SR, Mi, Bl), *žèla* (SR, Mi, Bl)/*žèja* (Po)

Imenice n. p. C/C-B

gòra, lòza (Bl, Po), *čèla, igla, sùza, zòra* (Po)

5. Imenice *i*-vrste

U *i*-vrstu ubrajaju se imenice ženskoga roda s gramatičkim morfom *-ø* u N. i osnovom koja završava konsonantom: *mìlōs, pāmēt, rādōs, slābōs*³², *jārād, tēlād* itd. Imenica *čêr* (SR, Mi, Bl)/*čêr* (Po) koja je pripadala nekadašnjim *r*-osnovama, danas se također sklanja po deklinaciji *i*-vrste. Genitivni im je nastavak *-i*.

Pregled nastavaka imenica *i*-vrste u govorima Slivna Ravnoga, Mihalja, Blaca i Podgradine:

N.	<i>-ø</i>
G.	<i>-i</i>
D.	<i>-i</i>
A.	<i>-ø</i>
V.	<i>-i</i>
L.	<i>-i</i>
I.	<i>-i/-ju</i>
n.	<i>-i</i>
g.	<i>-ī/-ijū</i>
d.	<i>-ima(n)</i>
a.	<i>-i</i>
v.	<i>-i</i>
l.	<i>-ima(n)</i>
i.	<i>-ima(n)</i>

Osobitih zanimljivosti nema. Dvostrukosti bilježimo jedino u I. i g. U instrumentalu jednine supostoje dva nastavka *-i*: *čèlūsti* (SR, Mi, Bl)/*čèjūsti* (Po), *hrábrosti, kōkoši, lúbavi* (SR, Mi, Bl)/*júbavi* (Po), *náravi, nīti* te *-ju*: *bōlešču* (SR, Mi, Bl)/*bōlešču* (Po), *mīlošču* (SR, Mi, Bl)/*mīlošču* (Po), *rādošču* (SR, Mi, Bl)/*rādošču* (Po), *slābošču* (SR, Mi, Bl)/*slābošču* (Po).

---

³² U jugoistočnoj zoni istočnohercegovačko-krajiškoga dijalekta uobičajeno je da finalna suglasnička skupina *st* prelazi u *s*. Ta je pojava zabilježena i u zetsko-južnosandžačkome dijalektu (Lisac 2003: 123).

U genitivu množine također dolaze dva nastavka: *-ī/-ijū*. U govorima Slivna Ravnoga, Mihalja i Blaca frekventniji je nastavak *-i*: *jákostī*, *lénōs/lijénōs* (SR, Mi)/*línosti* (Bl), *milòstī*, *nápastī*, *nítī*, a nalazimo i dvostrukosti: *bolèstī/bolèstijū*, *čèrī/čèrijū*, *kòkošī/kokòšijū*, *radòstī/radòstijū*, *slabòstī/slabòstijū*. U Podgradini je katkad ovjeren samo nastavak *-ijū*: *bolèstijū*, *čèrijū*, *kokòšijū*, *radòstijū*, *slabòstijū*, *òčijū*, *ùšijū*³³, koji je ostatak genitiva dvojine.

U praslavenskome su imenice *i*-osnove mogle pripadati trima naglasnim paradigrama. Danas pak variraju između dviju: n. p. A (u koju se ubrajaju imenice kojima se ne mijenja naglasak, odnosno vezan je za jedan slog u osnovi) ili n. p. C (kojoj pripadaju imenice kojima se naglasak mijenja kroz paradigmu). Tako je i u govorima slivanjskoga područja, a u govoru Slivna Ravnoga ujednačavanja uzlaznih padeža u n. p. C izrazito su rijetka.

5.1. Naglasna paradigma A

	<u>Slivno Ravno</u>	<u>Mihalj</u>	<u>Blace</u>	<u>Podgradina</u>
	n. p. A	n. p. A	n. p. A	n. p. A
	jákost	hrábrost	mudrost	ljubav
N.	jákōs	hrábrōs	múdrōs	júbav
G.	jákosti	hrábrosti	múdrosti	júbavi
D.	jákosti	hrábrosti	múdrosti	júbavi
A.	jákōs	hrábrōs	múdrōs	júbav
V.	jákosti	hrábrosti	múdrōsti	júbavi
L.	jákosti	hrábrosti	múdrosti	júbavi
I.	jákosti	hrábrosti	múdrosti	júbavi
n.	jákosti	hrábrosti	múdrosti	júbavi
g.	jákostī	hrábrostī	múdrostī	júbavī
d.	jákostima(n)	hrábrostima(n)	múdrostima(n)	júbavima(n)
a.	jákosti	hrábrosti	múdrosti	júbavi
v.	jákosti	hrábrosti	múdrosti	júbavi
l.	jákostima(n)	hrábrostima(n)	múdrostima(n)	júbavima(n)
i.	jákostima(n)	hrábrostima(n)	múdrostima(n)	júbavima(n)

Najveće su promjene zabilježene u imenica koje su pripadale n. p. a te možemo ustvrditi da su osim imenice N./A. *smj̃t*, G./V. *smj̃ti*, D./L. *smj̃ti*, I. *smj̃ču/smj̃ti* (SR, Mi, Bl)/*smj̃ču/smj̃ti* (Po), n./a./v. *smj̃ti*, g. *smj̃tī*, d./l./i. *smj̃tima(n)*,

³³ Množinska deklinacija imenice *òči* (SR, Mi, Bl)/*òči* (Po), *ùši* pripada *i*-vrsti, a jedninska *a*-vrsti sr. r. (*òko*, *ùvo*).

u slivanjskim, ali i u većini ostalih štokavskih govora rijetke imenice s kratkosilaznim naglaskom na prvome slogu u n. p. A: *čèļūs* (SR, Mi, Bl)/*čèjūs* (Po), *kļūsād*, *svjètlōs* (SR, Mi)/*svītlōs* (Bl, Po) jer su potpuno ili djelomično prešle u n. p. C: *mīlōs*, *pāmēt*, *rādōs*, *stārōs*. U nekim se imenicama duljina u jednin-skim padežima krati, primjerice: G./D./V./L./I. *čèļusti* (SR, Mi, Bl)/*čèjusti* (Po), n./a./v. *čèļusti* (SR, Mi, Bl)/*čèjūsti* (Po), g. *čèļustī* (SR, Mi, Bl)/*čèjūstī* (Po), d./l./i. *čèļūstima(n)* (SR, Mi, Bl)/*čèjūstima(n)* (Po), a u nekima je zadržana N./A. *kļūsād*, G./D./V./L./I. *kļūsādi*. U ostalim je imenicama zabilježen dugouzlazni naglasak: *hrábrōs*, *ļúbav* (SR, Mi, Bl)/*júbav* (Po), *múdrōs*, *nápas*, koji je očuvan u cijeloj paradigmi, primjerice G./D./V./L./I. *hrábrōsti*, n./a./v. *hrábrōsti*, g. *hrábrōstī*, d./l./i. *hrábrōstima(n)*.

U svim riječima koje završavaju na *-os* (< *-ost*) u N./A. nalazimo duljinu nastalu analogijom prema N./A. u n. p. C³⁴: *hrábrōs*, *jákōs*, *krèpōs*, *múdrōs*, *nèmilōs*, *svjètlōs* (SR, Mi, Bl)/*svītlōs* (Po), koja se u kosim padežima krati: G./D./V./L./I. *múdrosti*, n./a./v. *múdrosti*, g. *múdrostī*, d./l./i. *múdrostima(n)*, stoga se sa sin-kronijske razine ne može utvrditi je li imenica pripadala n. p. *a* ili n. p. *c*.

Također, analogijom prema n. p. C i kod *i*-vrste u n. p. A u L. i D. bilježimo uzlaznost kod imenice *smjēt* : *smjēti*.

Imenice n. p. A

čèļūs (SR, Mi, Bl)/*čèjūs* (Po), *hrábrōs*, *jákōs*, *jārād*, *kļūsād*, *kòris*, *krèpōs*, *ļénōs*/lijenōs (SR, Mi)/*línōs* (Bl, Po), *ļúbav* (SR, Mi, Bl)/*júbav* (Po), *múdrōs*, *nápas*, *nárav*, *nèmilōs*, *pāmēt* (Po), *prīčēs* (Po), *sávjēs* (SR, Mi)/*sávis* (Bl, Po), *smjēt*, *svjètlōs* (SR, Mi)/*svītlōs* (Bl, Po), *stārōs* (Po), *tèļād*, *vrjédnōs*/vrijédnōs (SR, Mi)/*vrídnōs* (Bl, Po), *zafálnost*

5.2. Naglasna paradigma C

Slivno Ravno

	n. p. C	n. p. C	n. p. C	n. p. C
	radost	bolest	ćud	kćer
N.	rādōs	bōlēs	ćūd	ćēr
G.	rādosti	bōlesti	ćūdi	ćeri
D.	rādosti	bōlesti	ćúdi	ćeri
A.	rādōs	bōlēs	ćūd	ćēr
V.	rādosti	bōlesti	ćūdi	ćeri
L.	radōsti	bolēsti	ćúdi	ćeri
I.	rādošću	bōlešču	ćūdi	ćerī

³⁴ Više u Kapović (2007: 76).

n.	rãdosti	bolèsti	ćûdi	ćèri
g.	radòstī/radòstijū	bolèstī/bolèstijū	ćúđī	ćèrijū
d.	radòstima(n)	bòlestima(n)	ćúdim(a)n	ćèrima(n)
a.	rãdosti	bolèsti	ćûdi	ćèri
v.	rãdosti	bolèsti	ćûdi	ćèri
l.	radòstima(n)	bòlestima(n)	ćúdim(a)n	ćèrima(n)
i.	radòstima(n)	bòlestima(n)	ćúdim(a)n	ćèrima(n)

Mihalj

	n. p. C	n. p. C	n. p. C	n. p. C/A
	pòmóć	ćud	kéer	radost
N.	pòmōć	ćud	ćêr	rãdōs
G.	pòmōći	ćûdi	ćèri	rãdosti
D.	pòmōći	ćúdi	ćèri	rãdosti
A.	pòmōć	ćud	ćêr	rãdōs
V.	pòmōći	ćûdi	ćèri	rãdosti
L.	pomòći	ćúdi	ćèri	radòsti
I.	pòmōći	ćûdi	ćèri	rãdōšču
n.	pòmōći	ćûdi	ćèri	rãdosti
g.	pomòćijū	ćúđī	ćèri/ćèrijū	radòstī/radòstijū
d.	pomòćima(n)	ćúdim(a)n	ćèrima(n)	radòstima(n)/ rãdostima(n)
a.	pòmōći	ćûdi	ćèri	rãdosti
v.	pòmōći	ćûdi	ćèri	rãdosti
l.	pomòćima(n)	ćúdim(a)n	ćèrima(n)	radòstima(n)/ rãdostima(n)
i.	pomòćima(n)	ćúdim(a)n	ćèrima(n)	radòstima(n)/ rãdostima(n)

Blace

	n. p. C	n. p. C	n. p. C	n. p. C/A
	věčer	nít	kéer	mīlost
N.	věčē	nīt	ćêr	mīlōs
G.	věčēri	nīti	ćèri	mīlosti
D.	věčēri	nīti	ćèri	mīlosti
A.	věčē	nīt	ćêr	mīlōs
V.	věčēri	nīti	ćèri	mīlosti
L.	věčēri	nīti	ćèri	mīlosti/mīlosti

I.	věčeri	nîti	ćèri	mïlošću
n.	věčeri	nîti	ćèri	mïlosti
g.	večeri	nítî	ćèri/ćèrijū	mïlostî
d.	večerima(n)	nítima(n)	ćèrima(n)	mïlostima(n)/ mïlostima(n)
a.	věčeri	nîti	ćèri	mïlosti
v.	věčeri	nîti	ćèri	mïlosti
l.	večerima(n)	nítima(n)	ćèrima(n)	mïlostima(n)/ mïlostima(n)
i.	večerima(n)	nítima(n)	ćèrima(n)	mïlostima(n)/ mïlostima(n)

Podgradina

	n. p. C	n. p. C	n. p. C/A	n. p. C₁
	mast	kćer	žalost	slabost
N.	mās	ćēr	žālōs	slābōs
G.	māsti	ćèri	žālōsti	slābōsti
D.	māsti	ćèri	žālōsti	slābōsti
A.	mās	ćēr	žālōs	slābōs
V.	māsti	ćèri	žālōsti	slābōsti
L.	māsti	ćèri	žālōsti	slābōsti
I.	māšču	ćèri	žālōsti	slābōšču
n.	māsti	ćèri	žālōsti	slābōsti
g.	māstî	ćèrijū	žālōstî	slābōstijū
d.	māstima(n)	ćèrima(n)	žālōstima(n)/ žālōstima(n)	slābōstima(n)
a.	māsti	ćèri	žālōsti	slābōsti
v.	māsti	ćèri	žālōsti	slābōsti
l.	māstima(n)	ćèrima(n)	žālōstima(n)/ žālōstima(n)	slābōstima(n)
i.	māstima(n)	ćèrima(n)	žālōstima(n)/ žālōstima(n)	slābōstima(n)

U naglasnoj paradigmi C naglasak je čelan ili na prvome slogu nastavka kod uzlaznih padeža (L. *-i*, g. *-i*, d./l./i. *-ima*). U jednosložnim se riječima s kratkom osnovom u N./A. naglasak produljuje: *ćēr* (SR, Mi, Bl)/*ćèr* (Po), *kōs*, *nôc* (SR, Mi, Bl)/*nôč* (Po), *zōb*, a u ostalim je padežima kratak: G./V./I. *kōsti*, D./L. *kōsti*, n./a./v. *kōsti*, g. *kōstijū*, d./l./i. *kōstima(n)* itd.

U imenica sa zanaglasnom duljinom u N./A.: *bòlēs*, *kòkòš*, *mìlòs*, *pàmēt*, *prìčēs* (SR, Mi, Bl), *stàròs* u kosim je padežima potvrđena kračina: G./D./V./L./I. *kòkoši*, n./a./v. *kòkoši*, g. *kòkoši/kokòšijū*, d./l./i. *kokòšima*.

Prema dosadašnjim istraživanjima u L. se uzlaznost potvrđuje uglavnom kod imenica koje znače neživo: *ćúdi* (SR, Bl, Mi)/*ćúdi* (Po), *másti*, *radòsti*, *sòli*, *zòbi*, dok kod onih koje znače živo izostaje. Ta je teza potvrđena u imenici N. *kòkòš* – L. *kòkoši*, no u govoru Slivna Ravnoga kod imenice *ćer* ipak je lokativ uzlazan: *ćeri*³⁵. Razlika između D. i L. očuvana je nekim primjerima: D. *másti* : L. *másti*, D. *pàmeti* : L. *paméti*, D. *prìčesti* : L. *pričésti*, D. *žàlosti* : L. *žalòsti*, i to u govorima Slivna Ravnoga i Mihalja, dok se u govoru Blaca i Podgradine L. ujednačio prema D.: *másti*, *pàmeti* (Bl), *prìčesti*³⁶ (Bl), *žàlosti*.

U višesloznicama je uzlaznost u govoru Slivna Ravnoga izrazito očuvana. Kod imenica *mìlòs*, *prìčēs*, *ràdòs*, *slàbòs*, *žàlòs* čuva se u svim očekivano uzlaznim padežima: L. *milòsti*, *pričésti*, *radòsti*, *slabòsti*, *žalòsti*; g. *milòstī*, *pričéstī*, *radòstī/radòstijū*, *slabòstī/slabòstijū*, *žalòstī*; d./l./i. *milòstima(n)*, *pričèstima(n)*, *radòstima(n)*, *slabòstima(n)*. Kod imenice *pàmēt* uzlaznost izostaje samo u g. *pàmeti* : L. *paméti*, d./l./i. *pamètima(n)*; kod imenice *stàròs* samo u L. *stàrosti* : g. *staròsti*, d./l./i. *staròstima(n)*; kod imenice *bòlēs* u d./l./i. *bòlestima(n)* : L. *bolèsti*, g. *bolèsti/bolèstiju*; kod imenice *kòkòš* u L. *kòkoši*, djelomice u g. *kòkoši/kokòšijū* : d./l./i. *kokòšima(n)*.

U govoru Mihalja uzlaznost je također očuvana, no ipak su prisutna kolebanja i utjecaj n. p. A te dio imenica ulazi u miješanu paradigmu n. p. C/A: *bòlēs*, *pàmēt*, *prìčēs*, *ràdòs*, *slàbòs*, *stàròs*, *žàlòs* zbog prodiranja kratkosilaznoga naglasaka. Jedino je kod imenice *mìlòs* uzlaznost zabilježena u svim očekivano uzlaznim padežima L. *milòsti*, g. *milòstī*, d./l./i. *milòstima(n)*. Kod imenica *prìčēs*, *ràdòs*, *slàbòs*, *stàròs*, *bòlēs* L. je uvijek uzlazan: *pričésti*, *radòsti*, *slabòsti*, *staròsti*, *žalòsti*, kao i g.: *pričéstī*, *radòstī/radòstijū*, *slabòstī/slabòstijū*, *staròstī*, *žalòstī*. Kratkouzlazni, ali i kratkosilazni naglasak ovjeren je u d./l./i.: *pričèstima(n)/pričèstima(n)*, *radòstima(n)/ràdostima(n)*, *slabòstima(n)/slàbostima(n)*, *staròstima(n)/stàrostima(n)*, *žalòstima(n)/žàlostima(n)*. Kod imenice *kòkòš* uzlaznost izostaje samo u L. *kòkoši* : g. *kokòšijū*, d./l./i. *kokòšima(n)*.

I u govoru Blaca bilježimo uzlaznost, no kolebanja su izraženija te imenice *bòlēs*, *kòkòš*, *mìlòs*, *pàmēt*, *pòmòc*, *prìčēs*, *ràdòs*, *slàbòs*, *stàròs*, *žàlòs* prelaze u n. p. C/A. Uzlaznost je očuvana u L. *bolèsti*, *pomòci*, *radòsti*, *slabòsti*, *žalòsti*, dok je silazni naglasak u primjerima: *kòkoši*, *pàmeti*, *prìčesti*, *stàrosti*. Dvostruki ostvaraj bilježimo samo u jednome primje-

³⁵ U govoru Komazina, koji pripada zažapskim govorima, u n. p. C *a*-vrste m. r. zabilježeno je L. *mùžu* (Vukša Nahod 2013).

³⁶ U govoru Podgradine imenice *pamet* i *pričest* dijelom su n. p. A.

ru: *milòsti/mìlosti*. U g. također su potvrđeni uzlazni naglasci: *bolèstī/bolèstijū, kokòšijū, milòstī, pomòćijū, radòstī/radòstijū, slabòstī/slabòstijū, staròstī, žalòstī*, a kolebanje samo u: *pričèstī/pričèstī*. Najveću eroziju uzlaznosti nalazimo u d./l./i.: *kokòšima(n)/kòkošima(n), milòstima(n)/mìlostima(n), pamètima(n)/pàmetima(n), pomòćima(n)/pòmòćima(n), pričèstima(n)/pričèstima(n), radòstima(n)/ràdostima(n), slabòstima(n)/slàbostima(n), staròstima(n)/stàrostima(n), žalòstima(n)/žàlostima(n)* te samo *bòlestima(n)*.

U govoru Podgradine bilježimo tri stupnja raslojenosti n. p. C. Neke su imenice zadržale oblike n. p. C, neke su pripale miješanoj n. p. C/A: *kòkòš, mìlòs, pòmòć, žàlòs*, a ostale, koje uzlaznost čuvaju samo u g., postale su dijelom tipa n. p. C₁: N. *bòlès – g. bolèstijū*, N. *ràdòs – g. radòstī/radòstijū*, N. *slàbòs – g. slabòstijū*. U imenicama *pàmèt, pričèš, stàròs* nije potvrđen uzlazni naglasak te se one ubrajaju u n. p. A. U L. uzlaznost je očuvana samo u primjeru *žalòsti*, a kod imenice *mìlòs* bilježimo kolebanje: *milòsti/mìlosti*. U d./l./i. dvostrukosti su ovjerene u: *kokòšima(n)/kòkošima(n), milòstima(n)/mìlostima(n), pomòćima(n)/pòmòćima(n), žalòstima(n)/žàlostima(n)*, a u ostalim je primjerima: *bòlestima(n), ràdostima(n), slàbostima(n)*. Jedino je u g. uzlaznost sustavna: *bolèstijū, kokòšijū, milòstī, pomòćijū, radòstijū, slabòstijū, žalòstī*.

Preskakanje naglasaka bilježimo u svim slivanjskim govorima kod imenica s čeonim naglaskom u genitivu jednine: *dò kosti, prèko noći* (SR, Mi, Bl)/*prèko noći* (Po), akuzativu jednine: *ì cēr* (SR, Mi, Bl)/*ì cēr* (Po), *zà rječ/rijēč* (SR, Mi)/*zà rič* (Bl, Po), *nà pamēt, nà vlàs* te akuzativu množine: *ù kosti*.

Kod imenica *ćúd* i *nít* u d./l./i. u govoru Slivna Ravnoga ne dolazi do analogije prema ostalim padežima, nego nalazimo izvornu kračinu: *ćúdim(a)(n), nítim(a)(n)*, dok se u mjesnim govorima Mihalja, Blaca i Podgradine ostvaruje dugouzlazni naglasak: *nítim(a)(n), ćúdim(a)(n)* (Mi, Bl)/*ćúdim(a)(n)* (Po).

Imenice n. p. C

SR: *bòlès, pričèš, ràdòs, slàbòs, stàròs, žàlòs*

SR, Mi: *kòkòš, mìlòs, pòmòć, zòb*

SR, Mi, Bl, Po: *cēr* (SR, Mi, Bl)/*cēr* (Po), *ćúd* (SR, Mi, Bl)/*ćúd* (Po), *kòs, làž, màs, nít, pàmèt, sò, vèčē* (SR, Mi, Bl)/*vèčē* (Po), *vlàs*

Imenice n. p. C/A

Mi: *bòlès, pàmèt, pričèš, ràdòs, slàbòs, stàròs, žàlòs*

Bl: *bòlès, kòkòš, mìlòs, pàmèt, pòmòć, pričèš, ràdòs, slàbòs, stàròs, žàlòs*

Po: *kòkòš, mìlòs, pòmòć, žàlòs*

Imenice n. p. C₁

Po: *bòlès, ràdòs, slàbòs*

6. Zaključak

Iz dane je analize razvidno da imenice *e*-vrste u slivanjskim govorima dobro čuvaju stare akcenatske pojavnosti. U n. p. A. bilježimo dosljedno pomicanje naglasaka na prednaglasnicu: *dò curē, ù dlaku, ù kašu, nà slivu* te u njoj nema kolebanja, dok je prelazak imenica u ostale paradigme neznatan. U n. p. B. i kod imenica dugih osnova i kod imenica kratkih osnova pojavljuje se i miješana paradigma n. p. B-C, a posebice treba izdvojiti čuvanje kračine u d./l./i., uglavnom u govorima Slivna Ravnoga i Mihalja: *bràdama(n), brànama(n), pilama(n), trávama(n)*, a koje je izrazito rijetko u štokavskim govorima. To je kraćenje zabilježeno i u n. p. C: *grànama(n), grèdama(n), pètama(n), rùkama(n)*, u kojoj čeonni naglasak dosljedno preskače na prijedlog ili veznik: *pò vodu, ù zoru, ì rùku*.

Iako u mnogim štokavskim govorima postoji tendencija ujednačavanja prema n. p. A, u svim slivanjskim govorima imenice *i*-vrste dobro čuvaju pomičnost n. p. C. Ta je pomičnost izrazita u govoru Slivna Ravnoga, u kojemu su utjecaji n. p. A neznatni, dok se u govorima Mihalja, Blaca i Podgradine pojavljuju i miješane paradigme n. p. C/A te n. p. C₁. I u n. p. C imenica *i*-vrste s čeonim naglaskom zabilježeno je preskakanje naglasaka: *dđ kosti, nà pamēt, nà vlās* i, bitnije, kraćenje u d./l./i.: *čùdima(n), nitima(n)*, i to u govoru Slivna Ravnoga.

Literatura:

- BEBIĆ, JOSIP. 1990. *Župa Slivno Ravno*. Crkva u svijetu. Split.
- BENIĆ, MISLAV. 2013. Fonologija i naglasak imenica u govoru mjesta Kali. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1. 11–68.
- BOŠNJAK BOTICA, TOMISLAVA; GULEŠIĆ-MACHATA, MILVIA. 2007. Rod imenica na -a za osobe muškoga spola. *Lahor* 4. 170–189.
- ĆURKOVIĆ, DIJANA. 2014. *Govor Bitelića*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Rijeka. 328 str.
- DANIČIĆ, ĐURO. 1913. Akcenti u imenica i pridjeva. *Rad JAZU* 24. Zagreb.
- HALILOVIĆ, SENAHID. 1996. Govorni tipovi u međuriječju Neretve i Rijeke dubrovačke. *Bosanskohercegovačkidijalektološki zbornik* 7. Institut za jezik. Sarajevo.
- DERKSEN, RICK. 2008. *Etymological Dictionary of the Slavic Inherited Lexicon*. Koninklijke Brill NV. Leiden – Boston.
- DYBO, VLADIMIR A.; ZAMJATINA, GALINA I.; NIKOLAEV, SERGEJ L. 1990. *Osnovy slavjanskoj akcentologii*. Nauka. Moskva.

- HOUTZAGERS, HUBRECHT PETER. 1985. *The Čakavian dialect of Orlec on the Island of Cres*. Rodopi. Amsterdam.
- IVŠIĆ, STJEPAN. 1913. Današnji posavski govor. *Rad JAZU* 196 (I), 124–254; 197 (II), 9–138. Zagreb.
- KALSBECK, JANNEKE. 1998. *The Čakavian dialect of Orbanici near Žminj in Istria*. Rodopi. Amsterdam – Atlanta.
- KAPOVIĆ, MATE. 2005. Nove duljine u hrvatskom jeziku (nakon općeslavenskoga razdoblja). *Filologija* 44. 51–62.
- KAPOVIĆ, MATE. 2006. Naglasne paradigme *o*-osnova muškoga roda u hrvatskom. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 32. 159–173.
- KAPOVIĆ, MATE. 2007. Naglasne paradigme imeničnih *i*-osnova u hrvatskom. *Croatica et Slavica Iadertina* 3. 71–79.
- KAPOVIĆ, MATE. 2008a. Razvoj hrvatske akcentuacije. *Filologija* 51. 1–39.
- KAPOVIĆ, MATE. 2008b. O naglasku u staroštokavskom slavonskom dijalektu. *Croatica et Slavica Iadertina* 4. 115–147.
- KAPOVIĆ, MATE. 2009. Rising mobility in Slavic *i*-stems. *Protolanguage and Prehistory. Akten der XII. Fachtagung der Indogermanischen Gesellschaft, vom 11. bis 15. Oktober 2004 in Krakau*. Ur. Lühr, Rosemarie; Ziegler, Sabine. Reichert Verlag. Wiesbaden. 236–243.
- KAPOVIĆ, MATE. 2010a. Naglasak *o*-osnova muškoga roda u hrvatskom – povijesni razvoj. *Filologija* 54. 51–109.
- KAPOVIĆ, MATE. 2010b. Naglasak imeničnih *i*-osnova u Orubici. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 36. 23–31.
- KAPOVIĆ, MATE. 2011a. Naglasak imenica srednjeg roda u hrvatskom – povijesni razvoj. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 17. 109–146.
- KAPOVIĆ, MATE. 2011b. Naglasak *ā*-osnova u hrvatskom – povijesni razvoj. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 17. 147–172.
- KURTOVIĆ BUDJA, IVANA. 2009. *Govori Makarskoga primorja (fonologija i morfologija)*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 202 str.
- LANGSTON, KEITH. 2006. *Čakavian prosody, The accentual Patterns of the Čakavian Dialects of Croatian*. Slavica. Bloomington.
- LANGSTON, KEITH. 2007. Common Slavic accentual paradigm (d): A reevaluation on evidence from Čakavian. *Tones and Theories: Proceedings of the International Workshop on Balto-Slavic Accentology*. Ur. Kapović, Mate; Matasović, Ranko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. 121–150.
- LIGORIO, ORSAT; KAPOVIĆ, MATE. 2011. O naglasku dvosložnih *o*-osnova s kratkosilaznim naglaskom u Dubrovniku. *Croatica et Slavica Iadertina* 7/2. 327–366.

- LISAC, JOSIP. 2003. *Hrvatska dijalektologija 1. Hrvatski dijalekti i govori štokavskoga narječja i hrvatski govori torlačkoga narječja*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- LUKEŽIĆ, IVA; ZUBČIĆ, SANJA. 2007. *Grobnički govor XX. stoljeća*. Katedra Čakavskog sabora Grobnišćine. Rijeka.
- MANDIĆ, DAVID. 2011. Naglasak imenica u perojskom govoru. *Filologija* 57. 175–184.
- MOGUŠ, MILAN. 1966. *Današnji senjski govor*. Senjski zbornik II. 5–152.
- PERAIĆ, MARTINA. 2011. Word accent in the local dialect od Bosanski Svilaj. *Baltistica* VII. 171–196.
- PIŠKOVIĆ, TATJANA. 2011. Sintaktička narav gramatičkoga roda. *Filologija* 56. 137–158.
- REŠETAR, MILAN. 1900. *Die serbokroatische Betonung südwestlicher Mundarten*. Alfred Hölder, K. u K. Hof- und Universitäts-Buchhändler. Wien.
- SKOK, PETAR. 1971–1974. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika, I – IV. JAZU*. Zagreb.
- TAFRA, BRANKA. 2007. Broj i rod ispočetka. *Filologija* 49. 211–233.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2007. Accentual alternations in Neo-Štokavian Ijekavian Dialects of Neretvanska Krajina. *Tones and Theories: Proceedings of the International Workshop on Balto-Slavic Accentuation*. Ur. Kapović, Mate; Matasović, Ranko. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb. 199–211.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2012. Slivanjska naselja i prezimena. *Hrvatski neretvanski zbornik* 4. Ur. Šešelj, Stjepan. Društvo Neretvana i prijatelja Neretve. Zagreb. 128–144.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2013. Naglasci u govorima i toponimiji Zažablja i Popova. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1. 155–173.
- VIDOVIĆ, DOMAGOJ. 2014. *Zažapska onomastika*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.
- VRANIĆ, SILVANA. 2010. Naglasni tipovi u govoru Novalje na otoku Pagu. *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 36/1. 203–222.
- VRANIĆ, SILVANA. 2011. *Govori sjeverozapadnoga makrosustava na otoku Pagu. 2. Morfologija*. Matica hrvatska Ogranak Novalja – Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Rijeka.
- VUKŠA NAHOD, PERINA. 2013. Naglasak *o*-osnova muškoga roda u govoru Komazina. *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje* 39/1. 175–186.
- VUKŠA NAHOD, PERINA. 2014. *Fonologija i morfologija mjesnih govora slivanjskoga područja*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Rijeka. 374 str.

ZUBČIĆ, SANJA. 2006. *Akcentatski tipovi imenica i glagola u sjeverozapadnim čakavskim govorima (sinkronijski i dijakronijski aspekt)*. Doktorski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci. Rijeka. 473 str.

ZUBČIĆ, SANJA. 2010. Akcentatski tip *c* u imenica muškoga roda u sjeverozapadnim čakavskim govorima. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 16. 157–170.

Accent Paradigms of Nominal *e*-Stems and *i*-Stems in Slivno Municipality

Abstract

This paper is based on a fieldwork material and provides a synchronic overview of accentuation paradigms of nominal *e*-stems and *i*-stems of Slivno municipality speech varieties found in Slivno Ravno, Mihalj, Blace and Podgradina. These speeches belong to Eastern Herzegovinian border dialect and Slivno-Zažablje speech type. It will be determined whether there are oscillations within particular paradigm and among paradigms as well as whether the accent shortness has been preserved in dative, locative and instrumental plural.

Ključne riječi: štokavsko narječje, Slivno, imenice *e*-vrste, imenice *i*-vrste, naglasne paradigme

Keywords: Štokavian dialect, Slivno, nominal *e*-stems, nominal *i*-stems, accent paradigms